

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

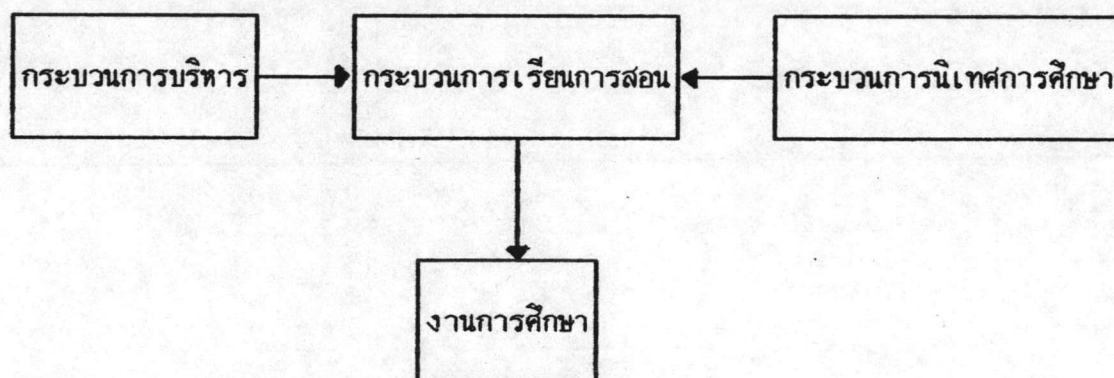
การปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและการสอนของครู การปรับปรุงสมรรถภาพการสอนของครูวิธีหนึ่งที่ยอมรับว่าได้ผลดี คือ การจัดการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่ง ลิปเปนท์ เกตุทัศน์ (2518) ได้กล่าวไว้ว่า "การจัดการศึกษาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาได้ตรงเป้าหมายที่สุด ก็โดยการที่โรงเรียนประถมศึกษาจัดดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนเอง" ทั้งนี้เพราะการนิเทศภายในจะเป็นความร่วมมือกันของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน มีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนและมีกระบวนการเฉพาะ เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายของการนิเทศ คือ ได้ผลงาน (เด็ก) ดีมีคุณภาพสูง มีการพัฒนางาน (การเรียนการสอน) พัฒนาคณะ (ครู) มีการเสริมสร้าง บำรุงขวัญและกำลังใจให้เกิดความภาคภูมิใจและมั่นใจในการทำงาน มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันในการทำงาน (อุทัย บุญประเสริฐ และชโลมใจ ภิงคารวัฒน์, 2528)

ดังนั้นการนิเทศภายในโรงเรียน จึงเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนเป็นความพยายามที่จะปรับปรุง ส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น (นิสิตปริญญาโทสาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร, 2524) และเป็นการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนที่ทำงานร่วมกับครูในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2535) ซึ่งมีความสอดคล้องกับที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นภารกิจอย่างหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียน ในการที่จะพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะเป็นการนิเทศของบุคลากรภายในโรงเรียนซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับครูและนักเรียนย่อมทราบและ

เข้าใจ สภาพปัญหาของโรงเรียน และวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้ดีกว่าบุคคลภายนอก ซึ่งจะส่งผลให้การนิเทศตอบสนองตามความต้องการของบุคลากรภายในโรงเรียนได้มากกว่า

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะเกิดผลสำเร็จ จำเป็นต้องพัฒนาทั้งระบบที่สัมพันธ์และเกื้อกูลต่อกัน ได้แก่ กระบวนการบริหาร กระบวนการนิเทศการศึกษา และกระบวนการเรียนการสอนทั้ง 3 กระบวนการดังกล่าว มีความสัมพันธ์ในลักษณะ ดังแผนภูมิที่ 1 ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่าง กระบวนการบริหาร กระบวนการนิเทศการศึกษา และ กระบวนการเรียนการสอน

หากทั้ง 3 กระบวนการได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง ต่อเนื่องแล้ว การยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนย่อมเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการนิเทศการศึกษา วงการศึกษาของไทยในปัจจุบันยอมรับโดยทั่วไปว่า จะช่วยในการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการศึกษาให้ดีขึ้นได้ การนิเทศการศึกษาเป็นนวัตกรรมที่มุ่งหมายให้ใช้เป็นเครื่องมือในการเร่งรัดพัฒนาการศึกษา เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นการแก้ปัญหาที่เป็นระบบ ระหว่างผู้นิเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น

การนิเทศการศึกษา เป็นความพยายามทุกชนิดของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาครูหรือผู้คนที่ทำงานการศึกษา เพื่อช่วยให้เกิดสิ่งต่อไปนี้

1. รู้จักวิธีปรับปรุงการเรียนการสอนและการให้การศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน
2. ช่วยให้เกิดความงอกงามในวิชาชีพการศึกษา
3. ช่วยพัฒนาครู
4. ช่วยเหลือและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา
5. ช่วยเหลือและปรับปรุงการประเมินผลการสอน

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534)

เบน เอ็ม แฮร์ริส (Ben M. Harris, 1963) ได้กล่าวว่า "จุดมุ่งหมายในการนิเทศภายในโรงเรียนนั้น เป็นการช่วยครูให้เป็นครูที่ดีขึ้น ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่ดีขึ้นและช่วยเหลือโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่ดี" ผู้ที่บทบาทสำคัญที่จะทำให้การนิเทศภายในโรงเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวได้ ขึ้นอยู่กับครูในโรงเรียน แต่ทั้งนี้การที่ครูจะเป็นครูที่ดีขึ้นและเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงพฤติกรรมการสอนไปในทางที่ดีขึ้น อาจจะไม่ได้อันเนื่องมาจากการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในแต่เพียงอย่างเดียว แต่มีปัจจัยด้านอื่น ๆ อยู่ด้วย

การดำเนินงานนิเทศภายใน เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนต้องร่วมมือกัน ดำเนินการพัฒนาทุกด้านในโรงเรียน ในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษามากที่สุด ได้ให้ความสำคัญของการนิเทศภายใน โดยกำหนดเป็นนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ในด้านการบริหารและสนับสนุนไว้ในข้อ 5 ดังนี้

"ปรับปรุงการบริหารและการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้ทุกหน่วยงานใช้แผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน สำหรับการนิเทศการศึกษาจะให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายในเป็นพิเศษ มีการติดตาม กำกับ และประเมินผล อย่างเป็นระบบ สนับสนุนการค้นคว้า วิจัย การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารงานรวมทั้งให้มีการใช้ทรัพยากรกันอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด" โดยได้กำหนดเป็นมาตรการด้านคุณภาพในระดับประถมศึกษาว่า "ให้ทุกหน่วยงานใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหาร นิเทศ ติดตาม กำกับ และประเมินผลการปฏิบัติงาน กำหนดดัชนี เกณฑ์ เครื่องมือ และมาตรฐานการศึกษาที่ครบวงจรทั้งในด้านปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) และนำมาใช้ในการดำเนินงานและประเมินผลอย่างเป็นระบบ"

ระบบการนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วยงานนิเทศที่สำคัญ 2 ส่วน คือ การนิเทศการศึกษาและการนิเทศงานทั่วไป (อุทัย บุญประเสริฐและชโลมใจ กิงคารวัฒน์, 2528) ในด้านการนิเทศงานทั่วไปนั้น เป็นส่วนที่มีจุดเน้นที่กระบวนการบริหารด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในอันที่จะส่งผลต่อโรงเรียนให้สามารถสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนซึ่งถือว่าเป็นงานหลัก (Major Function) ได้อย่างเต็มที่ ส่วนด้านการนิเทศการศึกษาจะมีจุดเน้นอยู่ที่เรื่องการเรียนการสอนการช่วยเหลือชี้แนะ ดูแลสนับสนุนให้ครูสามารถปฏิบัติการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินการด้านการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เมื่อพิจารณาระบบการนิเทศภายในโรงเรียนแล้วก็จะประกอบด้วย ส่วนที่เป็นปัจจัย (Input) สนับสนุนส่งเสริมให้การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดี เช่น ความรู้ความเข้าใจของครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ การบริการอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อันจะสนองประโยชน์ทางการศึกษา ฯลฯ ส่วนที่เป็นการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน (Process) ซึ่งมีการดำเนินงานที่มีขั้นตอนที่ชัดเจน เริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียน การกำหนดภาระ หน้าที่ ผู้รับผิดชอบงานต่าง ๆ การกำหนดวิธีการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ลงมือปฏิบัติงาน ตรวจสอบ ติดตามผลการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่ผลขั้นสุดท้ายคือ ผลผลิต (Output) ของการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน คือ การที่ครูได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรต้องการ

ส่วนการนิเทศภายในห้องเรียน มีกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ การพิจารณาข้อมูลพื้นฐาน (Input) ได้แก่องค์การที่เป็นทางการ องค์การที่ไม่เป็นทางการ ภาวะผู้นำ บรรยากาศ กาศขององค์การและแหล่งของทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลเข้าสู่การจัดระบบการเรียนการสอนในห้องเรียน อย่างเป็นระบบ ซึ่งระบบการเรียนการสอน (Process) จะประกอบด้วย ครู นักเรียน งานสอน การจัดห้องเรียน บรรยากาศของห้องเรียน ซึ่งทั้ง 5 ส่วนประกอบนี้ จะต้องมีความสอดคล้องและเหมาะสม ถ้ายังมีความเหมาะสมกันมากเท่าไรแล้วประสิทธิภาพการเรียนการสอนในห้องเรียนจะมากขึ้นเท่านั้น ในกระบวนการนี้ ครูและผู้นิเทศสามารถวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นต่อไป ส่วนผลผลิต Output ก็คือ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่นั้นก็โดยการเปรียบเทียบ

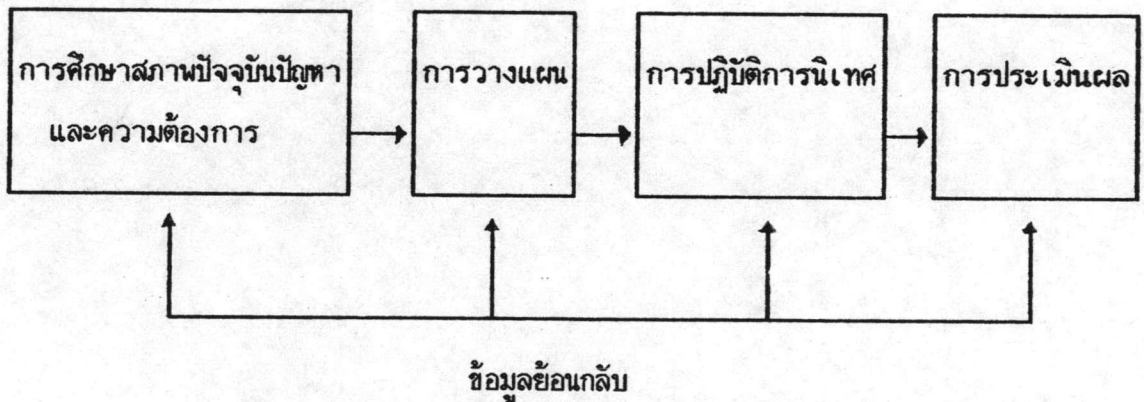
ระหว่างสิ่งที่คาดหวังว่าจะเกิดกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Wane K. Hoy and Pratricks B. Forsyth, 1986)

เพื่อให้การดำเนินงานนิเทศการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้กำหนดกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ
- ขั้นที่ 2 การวางแผน
- ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ
- ขั้นที่ 4 การประเมินผล

โดยนำเสนอเป็นแผนภูมิที่ 2 ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินงานนิเทศ

แต่จากการศึกษาการปฏิบัติงานด้านการนิเทศภายใน โรงเรียน พบว่า มีปัญหาในการปฏิบัติทั้งจากสาเหตุที่เกิดจากผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ที่ส่งผลให้การนิเทศภายในไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์มีหลายประการ คือ ผู้บริหารระดับสูงไม่ให้ความสนใจงานทางด้านวิชาการอย่างจริงจังและขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง บุคลากรขาดความรู้ความสามารถทางด้านนิเทศ ไม่สามารถทำการวิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาและการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู

ที่เหมาะสม ผู้บริหารทำการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูโดยไม่มีเครื่องมือประเมินผล แต่ใช้การสังเกตและสอบถามโดยไม่มีรูปแบบ (ประชา สิกขปัญญา, 2534 สุรีย์พร สุนทรศาลทูล, 2529 และ สุนทร ไคลมี, 2528) ครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนแม้จะได้รับการนิเทศแล้ว และมีความกังวลใจที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนตามคำแนะนำ ไม่มีโอกาสได้สังเกตการสอน ซึ่งกันและกัน ครูขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของครูที่ดี ผู้นิเทศไม่สามารถช่วยครูแก้ปัญหาการเรียนการสอนได้ไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเทคนิคการสอนใหม่ๆ ไม่ได้รับความศรัทธาจากครู อาจารย์ บุคลากรในโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการนิเทศ ไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศและไม่ได้นำผลการวิจัย และข้อมูลย้อนกลับมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน (มาลี คล้ายชม, 2524 ลือไชย พระแก้ว, 2523 ทวิน นพคุณ, 2532 กรกนก ชำนาญพันธ์, 2531 ลำดวน เรือนรัน, 2532 และพิมพ์ใจ นิสาวัดนานนท์, 2533)

เมื่อวิเคราะห์ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่จะมาจากสาเหตุการขาดความรู้ความเข้าใจด้านการนิเทศ ขาดทักษะในการนิเทศ ไม่มีเครื่องมือเพื่อใช้ในการติดตามผล การติดตามประเมินผลไม่ได้ทำอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้รับการนิเทศไม่เห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการนิเทศ ไม่เห็นประโยชน์ของการที่จะต้องเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนและการปรับปรุงการสอน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้รับการนิเทศไม่เห็นภาพความสำเร็จของงานที่ต้องทำนั่นเอง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องนี้ จึงได้กำหนดสภาพความสำเร็จของการนิเทศภายในโรงเรียนขึ้น ซึ่งสามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกตหรือประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับการนิเทศ โดยผู้นิเทศควรมีสภาพ และสามารถปฏิบัติงาน ได้ดังนี้

1. ตระหนักในปัญหาและความสำคัญของการพัฒนา
2. รู้จุดที่จะพัฒนาปรับปรุง แก้ไข
3. ปฏิบัติงานพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข
4. ตรวจสอบ ประเมินผล การปฏิบัติงาน
5. ภูมิใจในผลงาน

และได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาชั้นประถมศึกษา
ด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้

1. โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในอย่างชัดเจน ผู้รับผิดชอบงานมี
ความเข้าใจขอบข่ายของงานและความรับผิดชอบของตน
2. โรงเรียนจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการวางแผนนิเทศ
3. โรงเรียนมีการวางแผนนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของ
โรงเรียน
4. โรงเรียนดำเนินการตามแผนนิเทศที่วางไว้
5. โรงเรียนประเมินผลการนิเทศอย่างเป็นระบบและนำผลการประเมินมาปรับปรุง
การนิเทศของโรงเรียน

เมื่อพิจารณาเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวแล้วยังไม่ครอบคลุมกระบวนการที่จะมองเห็นว่า
การนิเทศภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพทั้งระบบได้

นอกจากนี้ในคราวการประชุมสัมมนาหัวหน้าหน่วยงานนิเทศทั่วประเทศ เมื่อวันที่
19-25 มกราคม 2535 ณ สถาบันพัฒนาผู้บริหารทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ได้มีการกำหนดทิศทางการนิเทศการศึกษา โดยกำหนดตัวบ่งชี้ของกระบวนการนิเทศการศึกษา
บางประการเท่านั้น ยังไม่ครอบคลุมถึงกระบวนการนิเทศการศึกษาทั้งระบบ (สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535) เพราะเมื่อการนิเทศภายในโรงเรียนมีการ
ดำเนินงานที่เป็นระบบ การตรวจสอบประเมินผลความสำเร็จของการนิเทศภายในโรงเรียน
ก็ต้องมีการตรวจสอบประเมินผลให้ครบทั้งระบบ และการจะตรวจสอบประเมินผลการนิเทศทั้ง
ระบบได้ จะต้องมีตัวบ่งชี้สภาพการดำเนินงานของการนิเทศภายในโรงเรียนทั้งระบบไว้อย่าง
ชัดเจน ในปี 2536 วิไลวรรณ เหมือนชาติ ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การพัฒนาตัวบ่งชี้สภาพ
ความสำเร็จของการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ" ขึ้น เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จของการดำเนินงานการนิเทศ
ภายในโรงเรียน โดยศึกษาจากผู้ปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาในตำแหน่งต่างๆ ในปีการศึกษา
2536 ทั่วประเทศ คือศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ ผู้บริหาร
โรงเรียน ครูวิชาการโรงเรียน โดยใช้กรอบแนวคิดในการพัฒนางานอย่างเป็นระบบทั้ง
ด้านปัจจัย (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Output)

ผลการวิจัยพบว่า ได้ตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จของการนิเทศภายในโรงเรียน มี 8 ด้าน สังกะหรืตัวแปรได้ 40 ตัวแปร เพื่อให้ผลการวิจัยดังกล่าวมีผลต่อการปฏิบัติและมีผลต่อการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำตัวบ่งชี้ดังกล่าวมาเป็นกรอบในการวิจัย เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ให้เป็นเกณฑ์การประเมินการนิเทศภายในโรงเรียนที่เหมาะสม เพราะการบริหารงานนิเทศภายในโรงเรียนจะให้เกิดประสิทธิภาพได้จำเป็นจะต้องสร้างเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนที่จะดำเนินกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนให้ดำเนินไปตามเป้าหมายที่กำหนด สมหวัง นิธิยานูวัฒน์ (2537) ได้กล่าวไว้ว่า "การประเมินผลและการนิเทศ ต้องเป็นของคู่กันจึงจะทำให้การนิเทศการศึกษาบรรลุผลได้ มีงานวิจัยในสหรัฐอเมริกาพบว่า ความถี่ในการนิเทศก็สำคัญ แต่การนิเทศให้เป็นไปตามเป้าหมายสอดคล้องกับงานของโรงเรียน และเกื้อกูลต่อการพัฒนาการศึกษาสำคัญยิ่งกว่า" ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาเกณฑ์การประเมินการนิเทศภายในโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจากผู้ปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาในตำแหน่งต่าง ๆ ในปีการศึกษา 2537 ทั่วประเทศ คือ ศึกษาในเทศก์จังหวัด ศึกษาในเทศก์อำเภอ / กิ่งอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการโรงเรียน

2. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการนำตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จของการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จากผลการวิจัยของ วิไลวรรณ เหมือนชาติ (2536) มาเป็นกรอบในการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านปัจจัย (Input)

1. ผู้นิเทศเกิดความตระหนักและเห็นความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 1.1 ดำเนินการศึกษาสภาพ ปัจจุบัน ปัญหา การปฏิบัติการสอนของครู พฤติกรรมการสอนของครู
 - 1.2 จำนวนผู้นิเทศมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณประโยชน์ของการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 1.3 จำนวนผู้นิเทศมีความพึงพอใจ มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 1.4 จำนวนผู้นิเทศที่ให้ความร่วมมือ สนับสนุนในการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 1.5 จำนวนผู้นิเทศที่ให้ความร่วมมือกับคณะครู กำหนดนโยบายของโรงเรียนเพื่อใช้การนิเทศภายในโรงเรียน พัฒนาการเรียนการสอน
 - 1.6 จำนวนผู้นิเทศที่มีความพร้อมที่จะให้คำแนะนำ ปรึกษา ฯลฯ แก่บุคลากรในโรงเรียน
2. ครูเกิดความตระหนักและเห็นความจำเป็นของการพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน
 - 2.1 ครูดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัญหาทางการเรียนการสอน การปฏิบัติงานของตนเอง
 - 2.2 มีเอกสาร หลักฐาน การวิเคราะห์ผู้เรียนอย่างรอบด้านเพื่อนำจุดเด่น จุดด้อยมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนา
 - 2.3 จำนวนครูที่ต้องการพัฒนาตนเอง เพื่อแก้ไขปรับปรุง พัฒนาวิธีการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียน
 - 2.4 จำนวนครูที่มีความพึงพอใจที่จะรับการนิเทศและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.5 จำนวนที่มีความต้องการทดลอง ใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ด้านกระบวนการ (Process)

3. ผู้นิเทศวางแผนในการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน
 - 3.1 จำนวนครูที่รับทราบ เข้าใจนโยบายและแนวปฏิบัติในการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 3.2 มีรายการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ความต้องการรับการนิเทศ การสอนของครูตามลำดับ ความจำเป็นก่อน-หลัง
 - 3.3 จำนวนแผนงาน/โครงการ ของโรงเรียนที่เกิดจากความร่วมมือ คำนึง/ทำ เพื่อสนองตอบความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอน
 - 3.4 มีแผนงาน/โครงการนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็นหลายลักษณะอักษรที่ ระบุกิจกรรมการดำเนินงานที่ชัดเจน
 - 3.5 กำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน
4. ผู้นิเทศให้ความรู้ เรื่องที่จะปฏิบัติ แสวงหาและบริการวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ
 - 4.1 จำนวนครั้งที่ผู้นิเทศจัดให้มีการเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี ต่อการปฏิบัติงานแก่บุคลากรตามความต้องการจำเป็น ทั้งในและนอกรูปแบบ
 - 4.2 จำนวนครูที่ได้รับการฝึกอบรม นิเทศ แนะนำ ฯลฯ ในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ
 - 4.3 จำนวนนวัตกรรม เทคนิค วิธีการใหม่ ๆ ที่ผู้นิเทศเสนอแนะให้ครูใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน การแก้ปัญหา การพัฒนางาน
 - 4.4 จำนวนเอกสาร สิ่งพิมพ์ ที่ให้ครูอ่าน/ศึกษา โดยเฉลี่ยในโรงเรียน
5. ผู้นิเทศควบคุมการปฏิบัติ ให้ข้อมูลย้อนกลับ เสนอแนะแนวทางแก้ไข
 - 5.1 มีแผนควบคุม ติดตามพฤติกรรมการทำงานของผู้นิเทศและครูอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
 - 5.2 มีหลักฐานบันทึกการนิเทศให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้นิเทศ หลังการนิเทศทุกครั้ง
 - 5.3 จำนวนครูที่มีปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผน/โครงการ

- 5.4 จำนวนพฤติกรรมกาปฏิบัติงานของครูที่ได้รับการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น
- 5.5 จำนวนครูที่ได้รับการเสนอแนะในการปฏิบัติงาน
- 6. ผู้นิเทศตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน
 - 6.1 มีรายการประเมินที่ครอบคลุม/สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของครู
 - 6.2 จำนวนโครงการนิเทศภายใน โรงเรียนที่มีการสรุปจัดทำรายงาน
 - 6.3 จำนวนเอกสาร ผลงาน ที่ประสบความสำเร็จจากการดำเนินงานที่ได้รับการเผยแพร่
 - 6.4 จำนวนครูที่ได้รับการประเมินและจัดทำรายงาน

ด้านผลผลิต (Output)

- 7. ผู้นิเทศ นิเทศการเรียนการสอน
 - 7.1 จำนวนครั้ง/จำนวนครู ที่ได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ตลอดปี
 - 7.2 จำนวนครูที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกาสอน ไปในทางที่ดีขึ้น
 - 7.3 จำนวนพฤติกรรมกาการนิเทศที่ผู้นิเทศจัดทำให้ครูเกิดความพึงพอใจ
 - 7.4 จำนวนเทคนิค วิธีการ นวัตกรรมต่าง ๆ ที่ผู้นิเทศใช้กับครูตามความต้องการจำเป็น
 - 7.5 จำนวนครูที่มีรายการผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของนักเรียน
- 8. ครูปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความพอใจ และสอดคล้องกับ ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน
 - 8.1 จำนวนครูที่มีการทดลองนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการสอน การแก้ไขปัญหา
 - 8.2 จำนวนครูที่มีความกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ให้ประสบผลสำเร็จและปฏิบัติงาน ในหน้าที่อื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพ
 - 8.3 จำนวนครูที่จัดทำแผนการสอน เตรียมการสอน สื่อ/อุปกรณ์การสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน
 - 8.4 จำนวนครูที่มีการเผยแพร่ นำเสนอผลงาน นวัตกรรมที่ประสบผลสำเร็จแก่บุคคลอื่น

- 8.5 จำนวนครูที่ยอมรับการนิเทศด้วยความพึงพอใจ เพื่อนำวิธีปฏิบัติ
นวัตกรรมการที่ได้รับการเสนอแนะไปใช้ในการแก้ปัญหา พัฒนางาน
- 8.6 มีเอกสาร หลักฐานในการวิเคราะห์นักเรียนในด้านต่าง ๆ อย่าง
ครบถ้วน

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

เกณฑ์ หมายถึง สิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการวัดและประเมินผลการดำเนินงานนิเทศ
ภายในโรงเรียน

การพัฒนาเกณฑ์ หมายถึง การกำหนดรายการต่าง ๆ ลงในแบบประเมินเพื่อใช้
เป็นเกณฑ์กลางในการประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ

ศึกษานิเทศก์จังหวัด หมายถึง ศึกษานิเทศก์จังหวัดผู้รับผิดชอบงาน โครงการนิเทศ
ภายใน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

ศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ หมายถึง ศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ ผู้รับผิดชอบ
โครงการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ
ผู้รักษาการในตำแหน่งในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ

ครูวิชาการโรงเรียน หมายถึง ครูผู้ทำหน้าที่ด้านงานวิชาการโรงเรียน ในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้แนวทางสำหรับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงเกณฑ์การประเมินการนิเทศ
ภายในโรงเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น